

Lea Faka-Tonga

Ngaahi faka'ilongá

Ko e ngaahi fakamatala mahu'inga fekau'aki mo e sivi 'o e tūkunga malu 'o ha fale pea mo ha kongá kelekele 'e makatu'unga ia 'i he ngaahi me'a ko 'ení, 'o fakatatau ki he tūkunga malu mo e fe'unga 'o e kongá kelekele ko íá:

- faka'ilonga hinehina
- faka'ilonga engeenga
- faka'ilonga kulokula

'I he anga mahení, ko e hili pē 'a e hoko ha fakatamaki, 'oku fa'a lahi ange 'a e ngaahi fakafuofua ki he uesia 'e lava ke hoko mei he fakatāmakí tupunga mei he 'ikai kakato 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki mo e fakatamaki kuo hokó. Hili ha ngaahi taimi, 'e lava pē ke sí'isi'í ange 'a e uesia 'e lava ke hokó 'i he maau mo hono fakamā'opo'opo 'o e ngaahi fakamatala fekau'aki mo e hao mo malu 'a e kakaí.

Neongo 'e lava ke lahi ange 'a e ngaahi fakafuofua ki he uesia 'e lava ke hoko hili ha fakatamaki, 'e fakapotopoto ange ke faka'aonga'i ha faka'ilonga engeenga (Y1) 'i he ngaahi feitu'u 'e faingamālie ke fokotu'u aí, ke lava 'o tokolahi ange 'akinautolu 'oku nofo ma'u mo malu 'i 'apí.

Ko hono sivi 'a e malu mo hao 'o ha fale nofo'anga, kuo pau ke fakahoko ia 'e ha 'ōfisa 'enisinia ki he ngaahi falé. 'Oku 'ikai ko ha fatongia ia 'o e 'ōfisa siolokí ke ne fakahoko 'a e sivi ko 'ení. Ko ia ai, 'oku 'ikai ko hono fatongia anga maheni ke fokotu'u ha faka'ilonga R2.

Tēpile 2: Ngaahi faka'ilonga ki he sivi fakavavevavé =

Risk Level	Rapid Assessment outcome	Placard
<p>Sí'isi'í ange 'a e ngaahi fakatamaki 'e lava ke hokó</p> <p>'oku 'uhinga 'eni - sí'isi'í 'aupito pē 'ikai ha uesia pe fakatamaki 'e lava ke hoko</p>	<p>'ATĀ PĒ KE FAKA'AONGA'I</p> <p>'Ikai to e fiema'u ha sivi fakavavevave pē ngāue ki ai</p>	<p>'ATĀ PĒ KE FAKA'AONGA'I (HINEHINA)</p>
<p>Lahi hake 'a e ngaahi fakatamaki 'e lava ke hokó</p> <p>'oku 'uhinga 'eni - 'ikai ke lahi 'a e maumau ki he falé pē ko e ngaahi 'elia ofi ki he falé</p>	<p>Y1 TAPU 'A E HU KI HE 'ĒLIA 'E NI'IHI 'O E 'API PĒ</p> <p>'Ikai ngofua 'a e hu ki he 'ēlia 'e ni'ihi 'o e 'apí 'oku lahi ai 'a e ngaahi maumaú</p> <p>Y2 TAPU 'A E HU MAÍ – NGĀUE'AKI FAKATAIMI PĒ</p> <p>Fakataha mo ha tokotaha 'oku ne tokanga'i koe pē 'ikai</p>	<p>TAPU 'A E HU MAÍ (ENGEENGA)</p>
<p>Lahi 'aupito 'a e ngaahi fakatamaki 'e lava ke hokó</p> <p>'oku 'uhinga 'eni - ngaahi maumau lahi ki he 'apí pē ko e ngaahi 'ēlia 'oku ofi atu ki aí</p>	<p>R1 TAPU 'A E HU KI AÍ</p> <p>Tokanga na'a hoko ha fakatamaki mei he holo 'a e kelekelé</p> <p>R2 TAPU 'A E HU KI AÍ</p> <p>Lahi 'aupito 'a e ngaahi maumaú</p>	<p>TAPU 'A E HU KI AÍ (KULOKULA)</p>